

Ivan Šaško, pomoćni biskup zagrebački

Uvod i homilija

u euharistijskome slavlju za domovinu prigodom spomena na 26. obljetnicu međunarodnoga priznanja Republike Hrvatske Zagrebačka prvostolnica, ponedjeljak, 15. siječnja 2018., u 18 sati

Subraćo svećenici, drage sestre redovnice,
dragi bogoslovi, braćo i sestre!

Večeras ponovno molimo za domovinu, posebnom pozornošću spomena na 26. obljetnicu međunarodnoga priznanja Republike Hrvatske. Ono što je možda drugim zemljama tek dio međudržavnoga protokola, u Hrvatskoj sa sobom nosi puno drugih obilježja, slojeva oslobađanja, trpljenja, strepnje i nadanja.

Po onome što smo živjeli, po snazi koja se očitovala, po dobru koje nas je kao narod sjedinilo i nosilo, prepoznajemo djelovanje Božjega Duha. Spominjući se toga događaja Bogu zahvaljujemo za sve koji su žrtvovali svoju udobnost i bili nesebični, posebno misleći na hrvatske branitelje, za njihove roditelje, udovice i sve članove obitelji, koje večeras posebno srdačno pozdravljam. Zahvaljujemo za državne dužnosnike i one koji su u javnim službama radili na dobro domovine; za sve koji su gradili poveznice Hrvatske i svijeta, za Hrvate u domovini i u iseljeništvu, za pripadnike drugih država i naroda koji su se zalagali za istinu. Zahvaljujemo za svetoga Ivana Pavla II., a u svoju molitvu uključujemo i nedavno preminuloga prvog nuncija u Republici Hrvatskoj, mons. Giulija Einaudija.

U onome vremenu postoje tragovi, iz onoga vremena postoje svjedoci o Božjoj prisutnosti i pomoći. Tada smo ju prihvatili. Molimo da ju danas ne zanemarimo. Zato skrušeno ispitajmo savjest i dopustimo da nam Bog daruje svoju novost i svojim nam oproštenjem udijeli radost i mir.

Homilija

*Liturgijska čitanja: 1Sam 15, 16-23;
Ps 50, 8-9.16b-17.21-23; Mk 2, 18-22*

1. Za Saula započinje bolno vrijeme Božje šutnje.

Još uvijek je kralj, imenom i činjenično, ali ne više i po pravu. Zašto? Jer je odbacio Božju riječ. Samuel kaže kralju: „Ti si odbacio Gospodinovu riječ, zato je Gospodin odbacio tebe da ne budeš više kralj.“ (r. 26) Umjesto da se bori protiv Amalečana, važnije mu je podijeliti plijen. Drugim riječima: daje sebi pravo samovoljno

tumačiti Božju volju. Srce mu je otvrdnulo u pohlepi i sebičnosti. A prorok Samuel ga podsjeća da je „poslušnost vrjednija od žrtve“.

Prorok ne misli na slijepu i besmislenu poslušnost, nego na duboko osluškivanje Božje volje, izvan koje bilo koja žrtva pa i žrtva života može postati idolatrijom, idolopoklonstvom, čudnim potvrđivanjem samoga sebe i vlastite volje poput božanstva.

Imati kralja poput drugih naroda bila je *duga čežnja* izabranoga naroda. No, za Saula nije bilo lako vršiti tu neočekivanu dužnost, pred kojom je bio *i nesposoban i nepripremljen*. Još i više od toga. Nije uspijevao slijediti savjete proroka koji mu je prenosio Božje upute. Razlog je možda bio u tome što su mu se činile nerazumnima, neprikladnima za redoviti tijek ljudskih događaja. U sve to su upletene: osvete, ratovi, osobne ambicije koje prekrivaju dobro naroda...

Saul se trudi i misli da dobro vrši povjerene mu zadaće. Ono što je odudaralo od Božjih smjernica trudio se pokriti žrtvom Gospodinu najboljega dijela plijena.

Nije shvaćao da Božji plan spasenja njegova naroda traži nešto drugo od materijalnih žrtava, jer takve žrtve na kraju vode u ono isto što se događa kada se sirova, nova zakrpa stavi na staro odijelo ili se novo vino ulije u stari mijeh, kako je, nekoliko stoljeća kasnije, Isus rekao učenicima Ivana Krstitelja i farizejima, koji nisu razumjeli smisao posta; koji nisu razumjeli da poslušnost nije slijepo izvršavanje propisa, nego ljepota duha koja u slobodi usmjeruje naše razmišljanje i djelovanje prema onomu što želi Bog, a što je i najveća radost za čovjeka.

2. Današnje Evanđelje dio je cjeline koja govori o *pet sukoba između Isusa i vjerskih vlasti*: sukob u odnosu na opraštanje grijeha, u odnosu na blagovanje s grješnicima, u odnosu na post, zatim u odnosu na poštivanje dana Gospodnjega i peti je povezan s ozdravljenjem na dan Gospodnji. *Rasprava o postu ima središnje mjesto*, a slike o staromu i novomu se odnose na svaku od pet tema.

Glede posta, Isus mu ne oduzima vrijednost; i sam je postio, ali *učenike ne tjera* da poste ne znajući koji mu je smisao. *Ostavlja im slobodu*, a kao odgovor na pitanje *zašto*, iznosi usporedbu o zaručniku, pri čemu misli na sebe kao Zaručnika, dok vrijeme sa svojim učenicima predstavlja kao svadbenu radost, najavljujući i svoj odlazak, svoju smrt.

Oni koji su sebe smatrali pravednima postili su zanemarujući darovanu ljubav Boga koji blaguje s grješnicima i s onima koji to nisu zaslužili. Svi oni koji žele zaslužiti Božju ljubav ne primjećuju da 'zaslužena ljubav' ne postoji; nastojeći ju steći, iz ljubavi se sami isključuju.

3. Nazivajući se Zaručnikom, Bog nam je u Kristu na predivan način predstavio sebe, ali i nas. Zaručnik i zaručnica su u trajnome odnosu; jednoga nema bez drugoga.

Onaj tko nas je slobodno stvorio, voli nas vječnom ljubavlju (usp. *Jer 31, 3*) i zapovijeda nam da ga ljubio „svim srcem“ (*Pnz 6, 4*), jer On nas ne može ne-ljubiti. Zapovijed ljubavi nije prisila, nego traži našu slobodu.

U tome smislu Bog od svoga naroda traži obraćenje srca. Drugim riječima, ne može post sam po sebi čovjeka približiti Bogu, nego se Bog približava čovjeku; blizu je, kao izvor novih odnosa u ljubavi.

Jer, post je odricanje od hrane kako bi se vidjelo da naš život, onaj najdublji, ono što je odlučujuće ne ovisi o hrani. Istodobno, postiti znači i zaustavljati život. Post je njegova suprotnost.

Tako učenici Ivana Krstitelja i farizeji predstavljaju dva tipična oblika religioznosti od koje se ne živi, a odnose se i na nas. Krstiteljevi učenici kažu: *Čekajmo budućnost; tada ćemo jesti i radovati se, jer su ovo ružna i tužna vremena*. I puno je religijskih smjerova koji upućuju na budućnost, ne dajući vrijednost sadašnjosti. Postoji i drugi stav koji govori: *Da, ovo su ružna vremena, ali postojala su lijepa*. Tako životnost vežu uz prošlost.

Dakle, ono što je bilo, prošlo je; prošloga više nema, a buduće još nije. U svemu tome naša je kultura našla samo sadašnjost, ali sadašnjost koja se često odriče smisla, jer se čini da joj ne treba ni prošlost ni buduće.

A Isusov prvi navještaj govori o *ispunjenome vremenu* i o *početku novoga*. Ispunjeno vrijeme daje vrijednost prošlom; ne odbacuje ga, ne odriče ga se, ali se u njemu ne zaustavlja. Novost je u Kraljevstvu koje je započelo, koje je prisutno, sadašnje. Blagovanje s Kristom u sadašnjosti simbol je te novosti.

Premda nije izrijekom spomenuta, zapravo je temeljna tema radost. Kao da Isusu kažu: *Mi postimo; tužni smo, jer nemamo života. Zašto tvoji učenici imaju život? Ne poste, raduju se, odjeveni u novo ruho...*

4. Odijelo je simbol tijela, našega konkretnog življenja, i ako u njemu postoji ljubav, tada je novo. No, u toj slici ima puno više. Neki će cijeli stvoreni svijet poetično zvati Božjim plaštem. S tim naglaskom se čita i Isusova slika o novome, o sirovome suknu na starome odijelu, pri čemu pomiješanost dovodi do štete i za jedno i za drugo.

Vratimo li se na prve stranice Biblije, čitamo da čovjek najprije nije imao nikakva odijela, u milosti na Božju sliku, dajući do znanja da je naše odijelo Gospodin; mi smo poput Njega, ali i u Njemu.

No, grijeh je donio drugo odijelo, pokrivalo narušenoga dostojanstva, prepoznatost udaljenosti od Boga i osjećaj srama, zapravo čežnje za obnovljenim odijelom koje daje Krist, kako nam piše sveti Pavao (usp. *Kor, Ef 4*), kako govorimo u obredu krštenja, u kojemu smo zaodjeveni u Krista, dopustivši da umremo grijehu, da bismo živjeli novost.

5. Draga braćo i sestre, a što današnja Božja riječ govori nama u ovoj prigodi spomena i molitve za domovinu?

U vremenu borbe za slobodu *doživjeli smo iskustva svoje slabosti i Božje blizine*. Tada smo bili iskušavani teretom žrtava, ali i vođeni Božjom riječju i odgovorom poslušnosti. Koliko je nedvojbenih pokazatelja da *međunarodno priznanje nije samo plod odnosa političkih i vojnih snaga, nego je istinsko čudo domoljubne umješnosti i spremnosti na žrtvu ljudi koji nisu bili sebični, te Božjih zahvata u srcima ljudi*.

Poput Saula, nismo bili spremni. Za takvo zlo i mržnju čovjek sam nikada nije dovoljno pripravan, ali s pouzdanjem u Gospodina toliko je toga moguće, što nas po ljudskome razmišljanju nadilazi.

To nam govori ono vrijeme. A danas? Danas je bolno čuti kada se kaže da današnja Hrvatska *nije Hrvatska za koju se borilo*; kakvu smo željeli i kakvoj smo se nadali. Tadašnje rane imale su dublji sloj spleten od radosti i oduševljenja.

Objetnice nas vraćaju i na to pitanje: *Gdje je radost? Kamo se prikrila ili nestala? Što je pogrešno učinjeno i što se pogrešno čini?*

Božja nas je riječ poučila da je najvažnije oslušivati Boga i biti poslušan Njegovoj volji, u slobodi i velikodušnosti. Saul je od toga napravio odmak; počeo je provoditi svoje planove, čak se poigravati obredima i žrtvama, pokušavajući 'trgovati' s

Bogom. No, ozračje pohlepe i sebičnosti narušavalo je blizinu s Bogom i više nije razumio što mu Bog govori i nije imao snage slijediti njegov glas koji mu je dolazio po proroku.

6. Slobodu Hrvatske iznjedrila je sloboda ljudi koji su bili *toliko slobodni da budu hrabri*, ne tražeći ništa zauzvat, jer – kao što smo vidjeli – 'zaslužena ljubav' ne postoji.

Hrvatska je postajala manje takvom svaki put kada je bila zahvaćena pohlepom i sebičnošću, i sve se više od sebe udaljava, kada je vođena takvim pristupom.

Ali, što je još pogrešno i zašto nam domovina nije onakva kakvoj se iskrena ljubav prema njoj nadala? Odgovor daje Isus u odnosu staroga i novoga. Nažalost, skoro da nema dana da ne *primijetimo koliko se želi zadržati staro odijelo*, koje se marno čisti, ponosno predstavlja i odijeva i na koje se, gdje se uvidi prigoda i potreba, stavlja nova zakrpa, parajući novo odijelo.

Slobodna Hrvatska nastala je u novosti duha koji je sašio i novo ruho. Sada se s toga novog odijela *režu pojedini dijelovi*, da bi se pokušalo zakrpati staro odijelo, prikazujući ga lijepim i prihvatljivim.

A to staro odijelo su dronjci komunističke ideologije koja nije poštovala slobodu ni čovjeka ni naroda, koja je ponižavala ljudsko dostojanstvo i koja je dovela do mogućnosti da se novo hrvatsko odijelo prekraja krvavim rubovima petokrake, da se mjera uzima dubinom masovnih grobnica, da ga se suzuje tjeranjem iz vlastitih domova daleko od Hrvatske, da ga se izglača gusjenicama tenkova, da ga ismijavaju oni koje je velikodušno zaogrнула svojom veličinom...

7. Zar nije očito da se pokušava pokrpati politički i društveni sustav, sada jednostavno zvan 'vrijeme koje je bilo prije' ili, misleći na socijalizam, da bi se sada čak i komunizam prikazivao s malim nedostacima, ali ipak kao lijep, simpatičan, uglavnom i prihvatljiv.

Na njega se stavi poneka zakrpa demokratičnosti, uobliča ga se *designom* neodređenoga domoljublja i kozmopolitizma, kako bi se prekrila progonstva, ubojstva, zlostavljanja, gospodarske manipulacije, otkimanje imovine, kulturalno osiromašivanje, povlastice članova Komunističke partije i režimskih služba, njihov probitak koji traje i danas, jasno – prekriven dobro izabranim krinkama. U predstavljanju toga vremena čuju se pjesme, vidi građenje, napredak, uz tek poneku nepodopštinu, a svo crnilo je sačuvano da ga se prolije po Domovinskome ratu, članovima obitelji hrvatskih branitelja, po ljude koji se bore da Hrvatska ima odijelo s kojega je skinuto ruglo svakoga totalitarizma i da bude po mjeri istine.

Rezultat stavljanja tih zakrpa je *poremećenost i gubitak kriterija i smisla*. Više kao da i ne znamo kakvo je stvarno tijelo i lice Hrvatske, jer se sve može poniziti, obscijeniti i baciti u blato. Mogu se iznijeti najveće neistine da izgledaju prihvatljivo. Više kao da nema razlike između stručnjaka i šarlatana, između sljedbenika ideja i ispraznih čuvara svojih položaja.

Na žalost, nema onih koji bi se ispričali za povlastice koje im je pružio komunistički režim; koji im je u dubokoj nepravdi omogućio da se obogate i da se sada predstavljaju kao najveći zagovornici slobode i ljudskih prava.

Iz te prijetvornosti rađa se ozračje kulture 'selektivnoga vrijeđanja'. Tako je najsiroviji bezobrazluk umotan u postupke koji mogu nositi lijepa imena poput: umjetničkoga propitivanja društva, benignih šala, fikcije i komedije, satire i metafore, sublimiranoga humora i sugestivnosti izražaja.

Braćo i sestre, to stavljanje zakrpa traje već dugo, samo što mijenja područja: od političkoga, preko medijskoga do kulturološkoga; krpanje koncima ideologije koju je prije više od dva i pol desetljeća odbacio hrvatski narod, a osobito hrvatski branitelji, vodi u tugu i razočaranost. Ali, to je očito i cilj neisticanja vrijednosti slobodne Hrvatske i obrane koja je natopljena ljubavlju. Umjesto toga radi se na održavanju napetosti koje vraćaju u neku drugu prošlost o kojoj se ništa ne žali rasvijetliti, nego se pokušava podići vrijednost staromu odijelu u kojemu Hrvatska ne može zakoračiti u radost budućega.

8. Braćo i sestre, vidimo istinske brige, one neposredne koje zadiru u život našega društva; i na prvi pogled se čini da treba dati prevagu: gospodarstvu, tehničkomu napretku, obrazovanju, demografiji, ipak je jasno da to nije moguće bez odgovora o smislu, o odnosu prema otajstvu života. Radosti bez toga nema. To je istinsko odijelo naše domovine, za koje se nadamo da će ga rado i s ponosom odjenuti novi naraštaji, ma koliko ga se željelo učiniti odbojnim.

Jer, naša Hrvatska nije odrpanac. I kada je siromašna i gola, uplakana i ranjena, ona ima svoje trajno odijelo sašiveno od slobode i ljubavi, zaogrnutost Gospodinovim sjajem.

Takvu ju gledajmo i molimo da zajedno pomognemo da Hrvatska ostane nalik sebi, kakva se rađala iz ljubavi. Takvu ju imajmo pred očima, ma koliko nas malo bilo, i ne dopustimo da joj se dijelovi toga sjajnog odijela otkidaju i budu rasparani na potrošenome i ružnome odijelu staroga zla. Jer, zlo će uvijek naći za sebe i neko novo ruho.

S iskrenim pouzdanjem, zagovorom se preporučujući blaženomu Alojziju Stepincu, molimo Gospodina da nam pomogne prepoznati njegovu volju i činiti dobro, u novome Kristovu ruhu.

Amen.